

Suuõõne tervis ei ole lahutatav üldisest tervislikust seisundist

Väino Sinisalu – EA peatoimetaja

Eesti seaduste kohaselt ei tasu haigekassa hambaarsti osutatud teenuste eest. Erandiks on lapsed ja noorukid kuni 19 a vanuseni, kelle ravi eest tasub haigekassa, samuti tasutakse laste 3 profülaktilist visiiti stomatoloogi juurde lapse 6–7, 9 ja 12 a vanuses. Pensionäridele hüvitatakse kord aastas profülaktiline visiit 300 kr ulatuses, samuti hüvitatakse kord 3 a jooksul hammaste proteesimise kulud kuni 4000 krooni ulatuses vanadus- ja invaliidsuspensionäridele. Peale selle tasutakse kõigile kodanikele stomatoloogiline abi näo-lõualuude trauma ning ägeda põletiku korral suuõõnes, kindlustatutele ka näo-lõualuukirurgi kvalifikatsiooniga spetsialisti oskusi nõudvad haigusseisundid haigekassa hinnakirja alusel.

Niisugune on kokkulepe meie ühiskonnas: suuõõne tervist ei peeta esmaselt inimese elu- ja töövoimet mõjutavaks teguriks, mistõttu võib selle ravimise jätta inimese enda hooleks ilma ühiskonnapoolse toetuseta. Seda otsust mõjutab kindlasti ka meie ühiskonna jõukuse tase, mis lubab selles valdkonnas toetada vaid lapsi ja osaliselt ka pensioniealisi.

Ometigi ei saa suuõõne tervist vaadelda eraldi inimese üldisest terviklikust seisundist. Dots Mare Saag – TÜ stomatoloogia kliiniku juhataja – rõhutab, et suu on seedetrakti algusosa, infektsioon suus võib mõjutada teiste elundisüsteemide talitlust. Hästi on teada reuma ja hamba-igemehaiguste seos. Parodontiiti põdeval haigel

kujuneb lamamisrežiimil olles sagedasti pneumoonia. Teiselt poolt võivad mitmed süsteemsed haigused soodustada infektsioonide kujunemist suus. Ajakirja käesolevas numbris on hea ülevaateartikkel diabeedi ja suuõõne tervise seostest. Järjest enam avaldatakse uurimistöid suuõõne infektsioonide seoste kohta mitmesuguste süsteemsete haigustega. Ka Eestis on käimas doktoritöö parodontiidi ja südame-veresoonkonnahai- guste seostest.

M. Saagi arvates peaks regulaarselt kontrollima ja ravima suuõõne seisundit isikutel, kes põevad diabeeti, reumat, kroonilisi mao-sooletraktihaigusi. Nõukogude ajal olid need inimesed allutatud kohustuslikule dispansersele jälgimisele.

Spetsialistide-hambaarstide arvates on probleem ka selles, et rahvastik pole piisavalt informeeritud, et väärtustada suuõõne tervist. Üldiselt ei pööra sellele tähelepanu ka arstkont tervikuna. Dots M. Saag ja Eesti Hambaarstide Liidu juht dr Piret Väli selgitasid, et parodontiidi korral on igemeta- tasku haavandunud pind peopesasuurune, olles infektsioonivärat eelkõige anaeroobsele infektsioonile, kuid selle ravi on jäetud haige omavastutusele. Kui selline haavandunud pind on näiteks jalal, tasub ravi eest haigekassa.

Sageli ei tea arstid ega haiged, et hamba- kaariese profülaktika peab algama juba varajast lapseest. Infektsioon võib kanduda emalt lapsele väga lihtsalt viisil: kui ema puhastab lapse luttu oma suus, suudleb teda suule, toidab last lusikaga, mille vahetevahel

oma suhu pistab. Ka igemeinfektsioonid levivad perekonnas. Hambaarstid teavad hästi, et parodontiidi ravi ei anna head tulemust, kui samal ajal ei ravita abikaasat.

Paradoksaalsel kombel ei käsitleta arstiõppes enam üldse hambaravi, ka arstide täienduskursustel ei räägita tegelikult suuõõne haigustest, kuigi peaks. Stomatoloogia kliinik on pakkunud suu- ja hambahaiguste teemal täienduskoolitust ka perearstidele, kuid kahjuks ei ole see erilist huvi äratanud.

Hambaravi on jäetud kodaniku omavastutusele. Paraku ei saa kõik kodanikud endale seda vajalikul määral lubada. Ravi on kallis! Ebamõistlikult kalliks seda pidada siiski ei saa: kasutusel on nüüdisaegne aparatuur, röntgeniseadmed ja materjalid, milleta ei saaks tagada kvaliteeti. Kogu meditsiiniabi on ju kallis.

Siit aga tõuseb oluline sotsiaalne probleem: süveneb inimeste ebavõrdsus tervise teenuste kättesaamisel. Maailma Terviseorganisatsiooni esindaja Eestis dr Jarno Habichti andmeil kasvab järjest nende perede hulk, kus üle 20% igakuisest sissetulekust läheb tervishoiukulude katteks. Nii jääb hambaravi paratamatult rikaste privileegiks, vaesed peavad leppima suuõõnehai-guste tüsistuste raviga. Inimeste vaesus ja halb tervis käivad kõigis maades käsikäes!

Eesti seisab valiku ees, kust leida lisaraha, et säilitada inimeste tervisekindlustus ka järgmisteks aastateks. See eeldab ka asjalikku läbimõtlemist, milliseid tervisehoiu-teenuseid peab kindlustama. Kindlasti ei tohi unustada ka suuõõne tervist.

eestiarst@eestiarst.ee